

Το σημερινό 8ο τεύχος της ΟΥΤΟΠΙΑΣ κυκλοφορεί με καθυστέρηση τεσσάρων μηνών. Η καθυστέρηση οφείλεται στις γνωστές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν όσα περιοδικά δεν απευθύνονται στις ελαφρότερες ή στις χυδαίες πλευρές της ανθρώπινης προσωπικότητας. Ελπίζουμε πάντως ότι θα εξασφαλίσουμε την τακτική, διμηνιαία έκδοση της ΟΥΤΟΠΙΑΣ.

Στο διάστημα αυτό πολλά άλλαξαν στον ταραγμένο μετα-διπολικό κόσμο. Από τα ερείπια της Σοβιετικής Ένωσης αναδύεται η Αυτοκρατορία της Μαφίας. Δεν πρόκειται φυσικά -όπως λέγεται συχνά- για μια νέα τσαρική Ρωσία, έστω και αν τα τσαρικά εμβλήματα ανασύρθηκαν από τα μουσεία της Ιστορίας. Πρόκειται για μια ιστορικά ανέκδοτη μορφή, τερατογένεση που προέκυψε από την αδυναμία του σοβιετικού λαού να δώσει επαναστατική διέξοδο στην κρίση του νεοσταλινικού κοινωνικού σχηματισμού. Στις νότες δημοκρατίες της άλλοτε Σ.Ε. εξάλλου, μαίνονται οι εμφύλιοι πόλεμοι στους οποίους σύρονται οι λαοί, θύματα πολιτικής τους ανωριμότητας και των τοπικών πρώην «κομμουνιστικών» γραφειοκρατιών. Από την άλλη πλευρά το αίμα συνεχίζει να ρέει στη Μέση Ανατολή (Παλαιστίνη, Ιράκ, Ιράν, Βόρεια Αφρική) καθώς και στη Μαύρη Αφρική. Οι Αμερικανικές επεμβάσεις (διπλωματικές ή «ανθρωπιστικές» - ένοπλες) δεν λύνουν αλλά περιπλέκουν τα προβλήματα, ενώ ο ισλαμισμός απλώνεται επικίνδυνα, στρεβλή κατάληξη του εθνικιστικού-αντιίμπεριαλιστικού κινήματος του αραβικού κόσμου. Η «αναπτυσσόμενη» Ευρώπη εξάλλου ζεί μια νέα περίοδο φτώχειας μέσα στον πλούτο (20 εκατομ. άνεργοι, μείωση του εργασιμου χρόνου με μείωση του μισθού) ενώ μέσα από την κρίση σκάνει πάλι το κεφάλι του το αποτρόπαιο φίδι του ναζισμού. Η μοναδική «υπερδύναμη», τέλος, καταχρεωμένη, με 40 εκατομ. πολίτες κάτω από το όριο φτώχειας, με τα γκέττο, την αγραμματοσύνη και την αποξένωση, αγωνίζεται να επιβάλει την κυριαρχία της στον πλανήτη. ΗΠΑ, «Ηνωμένη Ευρώπη», Ιαπωνία, «Τίγρεις» της Άπω Ανατολής ανταγωνίζονται για αγορές, πρώτες ύλες και φθηνή εργατική δύναμη, ενώ ο λεγόμενος «Τρίτος Κόσμος» βυθίζεται στη φτώχεια, στην πνευματική εξαθλίωση και αποδεκατίζεται από παλαιές και νέες επιδημίες.

Ωραίος είναι ο κόσμος μας (όχι ότι παλαιότερα ήταν καλύτερος). Ωστόσο μέσα στο σκοτεινό τοπίο της εποχής μας, αρχίζουν να αναδύονται κάποιες φωτεινές εστίες αντίστασης -ασθενικές και αντιφατικές για την ώρα. Χωρίς ανόητες αισιοδοξίες, χωρίς κοντοπονήρες σιωπές, αλλά και χωρίς εύκολους σκεπτικισμούς, προσπαθούμε να αρθρώσουμε και εμείς το δικό μας φτωχό λόγο.

Η προετοιμασία του τεύχους συνέπεσε με την κυβερνητική αλλαγή στη χώρα μας - με την επάνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία. Τρία σημειώματα, αφορούν προβλήματα της σημερινής ελληνικής πραγματικότητας (ανάπτυξη, μείωση του εργασιμου χρόνου με μείωση του μισθού, και προβλήματα της Ανώτατης Παιδείας). Το τέταρτο επιχειρεί μια σύντομη κριτική ανάλυση του έργου του διάσημου γερμανού φιλοσόφου Γιούργκεν Χάμπερμας, απ' αφορμή την αναγόρευσή του σε επίτιμο Διδάκτορα της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Οι τρεις πρώτες μελέτες του σημερινού τεύχους αναφέρονται σε προβλήματα της μαρξιστικής θεωρίας και της Αριστεράς ειδικότερα. Ο John Hoffman αντιμετωπίζει το ερώτημα

της συμβατότητας της μαρξιστικής πολιτικής θεωρίας με τη δημοκρατία. Η κεφαλαιώδης σημασία του ερωτήματος είναι προφανής, ύστερα από την κατάρρευση των αυταρχικών καθεστώτων που εμφανίζονταν ως η πραγμάτωση της μαρξιστικής θεωρίας. Αλλά αν ο μαρξισμός μπορεί να συμβάλει, όχι μόνο για να κατανοήσουμε τον κόσμο, αλλά και να τον αλλάξουμε, τότε οφείλουμε να ξαναδούμε κριτικά ολόκληρη τη μαρξιστική παράδοση, να αναζητήσουμε το επιστημονικό κεκτημένο της και να την αναπτύξουμε σε αντιστοιχία με τις δυνατότητες της εποχής μας. Ένα τέτοιο έργο θα αναδείξει στρεβλώσεις, λάθη και κενά στη θεωρία. Ο Χάρης Ναξάκης με το σημερινό άρθρο του διερευνά τις δυνατότητες να συγκροτηθούν, στα πλαίσια των σημερινών κοινωνιών, εστίες αποκέντρωσης, αυτονομίας, αυτοδιαχείρισης, κ.λπ., δηλαδή νέες μορφές συλλογικότητας στα πλαίσια της ανταγωνιστικής κοινωνίας, οι οποίες θα διευκολύνουν τη μετάβαση στο σοσιαλισμό. Η συμμαχία γνώσης και εργασίας, θα αποτελέσει, κατά τον συγγραφέα, καθοριστικό παράγοντα κάθε εγχειρήματος μετάβασης. Η τρίτη εργασία αφορά τα μαρτύρια της δικής μας Αριστεράς. Ο Αλέκος Δάγκας προσεγγίζει, κυρίως από μεθοδολογική άποψη, το πρόβλημα των διωγμών του λαϊκού κινήματος στη Θεσσαλονίκη στην περίοδο 1918-1928/29, δηλαδή το πρόβλημα της σύγκρουσης Κράτους και Λαϊκού Κινήματος.

Η επόμενη ενότητα αποτελείται από τρεις εργασίες φιλοσοφικού χαρακτήρα. Στην πρώτη ο Γιώργος Δίζικιρίκης αναλύει ορισμένες πλευρές της φιλοσοφίας του Σπινόζα, αναδεικνύοντας τον ανθρωπιστικό και απελευθερωτικό χαρακτήρα της. Η δημοσίευση αυτής της εργασίας εντάσσεται στην προσπάθειά μας να συμβάλουμε, στο μέτρο των μικρών μας δυνάμεων, στη γνωριμία με το έργο στοχαστών το οποίο αντιπροσωπεύει «στιγμές» στην πορεία της ανθρωπότητας προς την υπέρβαση της ταξικής βαρβαρότητας και του ιδεολογικού σκοταδισμού. Οι δυο άλλες εργασίες σχετίζονται με τις φυσικές επιστήμες. Ο Νίκος Ξένιος αντιμετωπίζει το πρόβλημα της διδασκαλίας του χώρου, η οποία πρέπει να συσχετίζεται με μια ευρύτερη οντολογική θεμελίωση. Ο συγγραφέας αναδεικνύει, ιδιαίτερα, τη συμβολή της Σχολής της Γενετικής Ψυχολογίας στο βασικό αυτό πρόβλημα. Τέλος, ο Evandro Agazzi αναλύει, σε μια εξαιρετικά σημαντική μελέτη, το πρόβλημα του ρεαλισμού στο έργο του Γαλιλαίου -θεμελιωτή της νεώτερης Επιστήμης. Η δημοσίευση της εργασίας αυτής εντάσσεται στην προσπάθειά μας να μελετήσουμε ορισμένες όψεις, έστω, της γένεσης της νεώτερης Επιστήμης και των φιλοσοφικών της συνεπειών, απ' αφορμή τα 450 χρόνια από τη δημοσίευση του έργου του Κοπέρνικου και τα 350 χρόνια από το θάνατο του Γαλιλαίου και τη γέννηση του Νεύτωνα.

Στην επικαιρότητα αναφέρεται το άρθρο του Ε. Μπιτσάκη για το ρόλο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στην εποχή μας και ειδικά στη χώρα μας. Στη συνέχεια ο Ν. Ψαρρός θέτει το ερώτημα: Τι είναι η «πραγματική» επιστήμη, σχολιάζοντας το άρθρο του Αγκούντοφ (3ο τεύχος της Ουτοπίας). Τέλος ο Βαγγέλης Μανουράς αναφέρεται στην έννοια του «σοβιετικού ανθρώπου», απ' αφορμή το άρθρο του Β. Καραμπακάκη (5ο τεύχος της Ουτοπίας). Το σημερινό τεύχος ολοκληρώνεται με μια σειρά βιβλιοκρισίες. Τέλος, το τεύχος εικονογραφείται με έργα του διάσημου Ισπανού ζωγράφου Antoni Tàpies, επιλεγμένα από τη Μαρία Κοκκίνου.